

Justitieutskottets yttrande 2024/25:JuU1y

Kommissionens arbetsprogram 2025

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 23 januari 2025 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2025, COM (2025) 45.

I yttrandet lämnar justitieutskottet övergripande synpunkter på kommissionens arbetsprogram i de delar som berör utskottets beredningsområde. Dessa delar finns främst under rubriken En ny era för EU:s försvar och säkerhet.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2025

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med planerade initiativ inför det kommande året. Kommissionen antog den 11 februari 2025 sitt arbetsprogram för 2025, COM(2025) 45, under rubriken Moving forward together: A Bolder, Simpler, Faster Union. Arbetsprogrammet för 2025 är det första som presenteras av den nya kommissionen och bygger på Ursula von der Leyens politiska riktlinjer och uppdragsbeskrivningar till kommissionärerna.

Arbetsprogrammet innehåller sammanlagt 51 nya initiativ, varav 18 är lagstiftningsinitiativ. Vidare innehåller programmet 37 aviserade utvärderingar och översyner av olika lagstiftningsakter. Utöver nya initiativ tillkännages även avsikten att återkalla 37 och upphäva 4 tidigare förslag, bl.a. då de inte längre anses motiverade eller då de saknar förutsättningar att antas.

Kommissionen konstaterar i arbetsprogrammet att EU står inför flera samverkande utmaningar i dag: den geopolitiska osäkerheten, bl.a. till följd av Rysslands storskaliga invasion i Ukraina, EU:s bristande konkurrenskraft, följderna av klimatförändringar och illegal migration samt hotet mot EU:s kärnvärden och demokratin. Kommissionens ambition är att öka säkerheten, förbättra konkurrenskraften och stärka den ekonomiska motståndskraften i EU.

Årets arbetsprogram har ett tydligt fokus på regelförenklingar samt bättre och effektivare genomförande av EU-lagstiftning. I programmet presenterar kommissionen en strategisk implementerings- och förenklingsagenda i syfte att stärka EU:s konkurrenskraft. Här ingår tre s.k. Omnibusförslag som syftar till att få EU:s politik och lagar att fungera bättre och snabbare. Utöver Omnibusförslagen innehåller regelförenklingsagendan specifika förslag som syftar till stöd och förenkling samt en årlig plan för utvärderingar och översyner av befintlig lagstiftning. Samarbete mellan institutionerna och med externa aktörer anges som avgörande för att åstadkomma förenklingar.

Kommissionen redogör för sitt kommande arbete enligt sju tematiska prioriteringar (politiska riktlinjer). Dessa är följande:

1. En ny plan för Europas hållbara välbefinnande och konkurrenskraft
2. En ny era för EU:s försvar och säkerhet
3. Stödja människor, stärka våra samhällen och vår samhällsmodell
4. Slå vakt om vår livskvalitet: livsmedelstrygghet, vatten och natur
5. Skydda vår demokrati och upprätthålla våra värden
6. Europa i världen: Utnyttja vår styrka och våra partnerskap
7. Uppnå resultat tillsammans och förbereda vår union för framtiden

De frågor som rör justitieukskottets beredningsområde finns framför allt under rubrik 2 En ny era för EU:s försvar och säkerhet. På området inre säkerhet

aviserar kommissionen tre nya initiativ. De handlar om en ny europeisk strategi för inre säkerhet (nr 24), nya regler om narkotikaprekursorer (nr 25) och ett direktiv om handel med skjutvapen (nr 25). I syfte att ta itu med de alltmer komplexa och gränsöverskridande säkerhetshot som Europa står inför anger kommissionen i arbetsprogrammet att de kommer att presentera en ny europeisk strategi för inre säkerhet. Strategin kommer att innehålla en uppsättning åtgärder för att kunna förutse hot och stärka EU:s motståndskraft samt stärka förmågan att förebygga och reagera på nya och befintliga brott och hot. Kommissionen kommer även att presentera nya regler om narkotikaprekursorer i syfte att minska deras tillgänglighet för olaglig narkotikatillverkning och för att effektivisera kontrollåtgärderna. Vidare aviserar kommissionen ett direktiv om handel med skjutvapen med syftet att skapa gemensamma straffrättsliga normer för olaglig handel med skjutvapen.

Även under rubrik 5, Skydda vår demokrati och upprätthålla våra värden, finns frågor som berör justitieutskottets beredningsområde. Under denna rubrik lanseras bl.a. initiativet ”en europeisk demokratisköld” med sikte på hot som tilltagande extremism och desinformation. Enligt kommissionen förvärras dessa hot ytterligare av digitaliseringen, som gör det möjligt att snabbt sprida falsk information.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar den huvudsakliga inriktningen i kommissionens arbetsprogram för 2025 och anser att det ligger i linje med regeringens prioriteringar på EU-området. De initiativ som kommissionen presenterar under rubrik 2 är enligt utskottet ett steg i rätt riktning för att bekämpa de utmanande och komplexa problem som EU står inför i dag, i synnerhet när det gäller att bekämpa handel med narkotika och illegala vapen. Denna typ av brottslighet har en tydlig gränsöverskridande dimension och medför ett ökat behov av samarbete över nationsgränserna. Det europeiska samarbetet är därmed av avgörande betydelse för att nå framgång i arbetet med att bekämpa och förebygga den gränsöverskridande brottsligheten. Enligt utskottet är det av yttersta vikt att de aviserade initiativen också prioriteras av kommissionen. Utskottet vill samtidigt framhålla att kommissionen i sitt fortsatta arbete på det straffrättsliga området tar hänsyn till de olika medlemsstaternas förutsättningar och behov samt den nationella kompetensen.

Utskottet ser även positivt på de initiativ som aviseras under rubrik 5. I det sammanhanget vill utskottet lyfta de framväxande hoten i onlinemiljön, t.ex. rekryteringen av barn och unga till kriminalitet samt radikalisering och rekrytering till extremist- och terroristgrupper, som i allt högre utsträckning sker med hjälp av digitala tjänster. Detta är ett utbrett problem som förekommer i flera EU-medlemsstater. Utskottet vill därför uppmana kommissionen att särskilt uppmärksamma frågor om förebyggande av radikalisering och rekrytering av barn och unga online i sitt fortsatta arbete.

Enligt utskottet är det angeläget att kommissionen verkar för ett förstärkt och utvecklat informationsutbyte och europeiskt samarbete på området.

Stockholm den 27 februari 2025

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L), Sanna Backeskog (S), Ludvig Ceimertz (M) och Lars Isacson (S).